

PREVENCIA KRIMINALITY A INEJ PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI V PODMIENKACH REZORTU MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

por. Mgr. Petra **MICHALOVIČOVÁ**

ÚVOD

Vojenská polícia je garantom prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti (ďalej len „prevencia kriminality“) Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „rezort obrany“). Prevencia kriminality sa v Slovenskej republike rozvíja ako systém už od jej vzniku. Podľa zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prevencii kriminality“) a ďalších rozpracovaných interných predpisov a nariadení predstavuje prevencia kriminality v podmienkach rezortu obrany cieľavedomé, zámerné, plánovité a preventívne pôsobenie Vojenskej polície pri zvyšovaní právneho vedomia vojakov, veliteľských orgánov a nadriadených, aby sa príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len „OS SR“) nestali páchatelmi alebo obeťami trestných činov a iných protispoločenských činov, s cieľom v maximálne možnej miere ochrániť majetok OS SR.

Protispoločenskou činnosťou sa rozumejú rôzne spôsoby konania, ktoré nie sú trestným činom, priestupkom alebo iným správnym deliktom, ale spoločnosťou sú vnímané negatívne a spravidla tvoria základy kriminality (napríklad nadmerné používanie alkoholických nápojov, agresívne správanie na verejnosti a rôzne druhy patologickej závislosti ako sú drogy, hracie automaty a pod.).¹⁾

Aktuálne platným hlavným dokumentom prevencie kriminality v podmienkach rezortu obrany je *Rozpracovanie stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020 v podmienkach Ministerstva obrany Slovenskej republiky* (ďalej len „stratégia“), ktorý vychádza zo *Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020* schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky č. 513 zo 16. novembra 2016, zo zákona o prevencii kriminality, vyhodnotení trestnej činnosti a bezpečnostnej situácie v rezorte obrany, analýzy kriminality, predchádzajúcich koncepčných dokumentov, systému prevencie kriminality a v neposlednom rade skúseností z preventívnej praxe. Vyhodnotenie trestnej činnosti v rezorte obrany je spracovávané Vojenskou políciou s ročnou periodicitou na základe analýz kriminality a vyhodnotenia bezpečnostnej situácie v rezorte obrany. S cieľom predchádzať páchaniu kriminality si v jednotlivých kapitolách rozoberieme trestnú činnosť páchanú v rezorte obrany v rokoch 2017 a 2018. V závere príspevku si načrtujeme predpokladaný vývoj bezpečnostnej situácie na nasledujúce obdobie.

1) Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

1 POJEM A SYSTÉM PREVENČIE KRIMINALITY

POZNÁMKY

Tak dlho ako existuje ľudská spoločnosť, existuje aj kriminalita. Kriminalita je negatívnym javom, ktorý ohrozuje harmonický vývoj spoločnosti. Úspešný boj s kriminalitou si vyžaduje predovšetkým poznať jej príčiny, aby sa jej predchádzanie mohlo účinne realizovať. Prevencia ako jeden z prostriedkov predchádzania trestnej činnosti predstavuje úsilie o znižovanie stavu kriminality, a to ešte pred jej začatím alebo pokračovaním predovšetkým pôsobením a pozitívnym ovplyvňovaním podmienok, ktoré kriminalite napomáhajú vzniknúť a existovať. V procese kontroly kriminality už nepostačuje reagovať trestnoprávnymi prostriedkami, hoci aj za pomoci moderných trestnoprávných prostriedkov. Je humánnejšie a lacnejšie sústrediť sa na aktivity, ktoré predchádzajú kriminalite a negatívnym spoločenským javom.²⁾

Pojem prevencia sa v najnovších slovníkoch vymedzuje ako ochrana a predchádzanie javom. Synonymum k pojmu prevencia je profylaxia. Prevencia kriminality v užšom zmysle slova znamená súbor najrôznejších aktivít mimotrestného charakteru orientovaných na odstránenie, oslabenie či neutralizáciu kriminogénnych faktorov s cieľom predchádzať vzniku kriminality, zastaviť jej rast alebo docieľiť jej elimináciu. Pôjde teda o pôsobenie na faktory kriminality, na príležitosti a podnety, ktoré vedú k páchaniu trestných činov, o pôsobenie na potencionálnych páchatel'ov a obeť a o vytváranie zábran proti páchaniu trestných činov. Doplnkovým pojmom prevencie kriminality je *represia* kriminality, ktorá spočíva v ukladaní trestov zákonnými prostriedkami. Obe formy sú síce relatívne samostatné, ale musia sa vzájomne dopĺňať a prelínať. Ich nadradeným pojmom by mohol byť nielen boj s kriminalitou, ale i kontrola kriminality, ktorá je jednotou prevencie a represie.

Význam prevencie kriminality spočíva v účinnosti, finančnom hľadisku, humánosti a trestnej prevencii. Predchádzanie kriminality je účinnejšie a prináša preukázateľne lepšie výsledky ako jej potláčanie prostriedkami trestného práva. Taktiež prevencia kriminality je oveľa lacnejšia ako represia prostriedkami trestného práva (napríklad ročné náklady na jedného odsúdeného sú vo výške 12 000,- eur). Prevencia je aj humánnejšia ako represia. Z dôvodu kontroly kriminality a zvýšenia bezpečnosti je preferované zvyšovanie právneho vedomia subjektov prevencie a trestných sadzieb.³⁾

Znaky preventívneho pôsobenia:

- vychádza z javu, ktorému treba predchádzať, z poznania jeho príčin, podmienok, zákonitostí vzniku a vývoja;
- pristupuje k analyzovanému javu z hodnotiaceho hľadiska (individuálneho, skupinového a celospoločenského);
- je orientované do budúcnosti a preto sa spája s prognózovaním pravdepodobnosti výskytu príslušného javu;
- je zámerným pôsobením (má svoje ciele, formy, metódy a pôsobenia).⁴⁾

2) DANIŠKA, G. - STRÉMY, T. - VRÁBLOVÁ, M. a kol.: Kriminológia, s. 147.

3) ONDICOVÁ, M. - UHRIN, S.: Prevencia kriminality, s. 10.

4) ONDICOVÁ, M. - UHRIN, S.: Prevencia kriminality, s. 9.

POZNÁMKY

Rezort obrany vo svojej pôsobnosti zabezpečuje plnenie úloh vyplývajúcich zo stratégie prevencie najmä v týchto prioritách prevencie kriminality:

- a) vykonávanie preventívnej činnosti proti kriminalite na základe úloh vyplývajúcich z Dlhodobého plánu rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj ozbrojených síl Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2030,
- b) plnenie úloh vyplývajúcich z Akčného plánu rozpracovania Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky na obdobie rokov 2018 - 2020,
- c) zvyšovanie ochrany majetku štátu v správe ministerstva budovaním integrovaného bezpečnostného systému v objektoch rezortu obrany,
- d) vypracúvanie interných normatívnych aktov a novelizácia všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti prevencie kriminality,
- e) prijímanie konkrétnych opatrení na účelné a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov,
- f) spolupráca s orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy, medzinárodnými subjektmi prevencie kriminality a inými subjektmi pri príprave, realizácii a hodnotení účinnosti preventívnych programov a vzdelávacích aktivít,
- g) vypracúvanie preventívnych programov subjektmi prevencie kriminality, ktoré budú zohľadňovať nové tendencie vo vývoji kriminality, s dôrazom na:
 1. predchádzanie a zamedzovanie zneužitiu vojenskej výzbroje alebo vojenskej techniky na terorizmus alebo páchanie inej trestnej činnosti,
 2. odstraňovanie príčin a podmienok korupcie,
 3. odhaľovanie a odstraňovanie kriminogénnych faktorov umožňujúcich páchanie vojenských trestných činov (najmä vyhýbanie sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby, neuposlušnosť rozkazu a porušovanie povinností strážnej a dozornej služby),
 4. drogovú kriminalitu,
 5. majetkovú kriminalitu páchanú najmä vo vojenských útvaroch a v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti ministerstva,
 6. predchádzanie a zabraňovanie vzniku škôd na majetku štátu v správe ministerstva zisťovaním príčin a podmienok páchania majetkovej kriminality v súčinnosti s orgánmi činnými v trestnom konaní a prijímaním opatrení na ich odstránenie.

Dlhodobým cieľom prevencie kriminality je včas predchádzať kriminalite a inej protispoločenskej činnosti tak, aby sa spoluprácou všetkých zainteresovaných subjektov prevencie kriminality dарило ochrániť život a zdravie, majetok a finančné prostriedky OS SR a fyzických osôb, odstraňovať a eliminovať podmienky pre príležitostnú a organizovanú trestnú a inú protispoločenskú činnosť v OS SR.

1.1 Kategórie prevencie kriminality v podmienkach rezortu obrany

Teoretické východiská aktuálne platnej rozpracovanej stratégie zostávajú aj pre ďalšie obdobie nezmenené. Z hľadiska kvalifikácie podľa štádia vývoja (kriminálneho) problému a zároveň podľa okruhu adresátov preventívnych aktivít sa prevencia kriminality v podmienkach rezortu obrany realizuje ako primárna a sekundárna, pričom jej situovanie je zohľadňované kvantitou a miestom výskytu kriminality a inej protispoločenskej činnosti a tam, kde sa predpokladá, že by mohla vzniknúť.

1. 1. 1 Primárna prevencia kriminality

Primárna prevencia kriminality predstavuje všeobecné preventívne pôsobenie. Zahŕňa predovšetkým výchovné, vzdelávacie, osvetové a poradenské aktivity (preventívne profylaktické prednášky, tvorba a realizácia projektov prevencie kriminality, preventívnych programov, školení, seminárov, konferencií, konzultačnej a publikačnej činnosti), tvorbu interných normatívnych aktov, novelizáciu všeobecne záväzných právnych predpisov a spoluprácu s mimorezortnými bezpečnostnými zložkami a inými orgánmi štátnej správy.

1. 1. 2 Sekundárna prevencia kriminality

Sekundárna prevencia kriminality sa zaoberá rizikovými jedincami, skupinami osôb, u ktorých je zvýšená pravdepodobnosť, že sa stanú páchatelmi alebo obeťami trestnej činnosti (špecializovaná sociálna starostlivosť), inej protispoločenskej činnosti (napr. drogová a alkoholová závislosť, šikanovanie, patologické hráčstvo, vandalizmus, interetnické konflikty, dlhodobá nezamestnanosť) a príčinami kriminogénnych situácií. Sekundárna prevencia kriminality zahŕňa policajný výkon, hliadkovú a kontrolnú činnosť v rámci preventívno-bezpečnostných akcií, celoteritoriálnych preventívno-bezpečnostných akcií a preventívnych kontrol so zameraním na kontrolu zabezpečenia majetku štátu v správe rezortu obrany, zabezpečenie ochrany zbraní a munície, kontrolu výkonu dozornej a strážnej služby, kontrolu zabezpečenia ochrany pred zneužívaním alkoholických nápojov a ochranu nefajčiarov v rezorte obrany, kontrolu dodržiavania nariadenia ministra obrany Slovenskej republiky č. 66/2016 o zabezpečení plnenia úloh boja proti korupcii v rezorte ministerstva obrany, kontrolu dodržiavania Metodického usmernenia náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR na plnenie úloh v boji proti drogám č.: ŠbPO-44-11/2016, ochranu vstupov do vojenských objektov, dohľad nad premávkou vojenských motorových vozidiel, realizáciu dopravno-bezpečnostných akcií, dopravno-bezpečnostných kontrol a súčinnostných dopravno-bezpečnostných kontrol s Policajným zborom a Mestskou políciou, ochranu vojenských sprievodov a sprievodov nebezpečného materiálu a ochranu určených osôb.

Primárna a sekundárna prevencia kriminality sa v rezorte obrany realizuje najmä prostredníctvom preventívnych aktivít, ktoré sú členené podľa ich obsahového zamerania na aktivity situačnej a viktimačnej prevencie kriminality.

POZNÁMKY

Osobitné postavenie v prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti v rezorte obrany má Vojenská polícia, sekcia kontroly Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „sekcia kontroly“) a Vojenské spravodajstvo. Vojenská polícia je policajnou službou, plní úlohy prevencie kriminality vyplývajúce zo zákona č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Vojenskej polícii“). Podľa § 10 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku (ďalej len „Trestný poriadok“) je poverený príslušník Vojenskej polície orgánom činným v trestnom konaní o trestných činoch príslušníkov ozbrojených síl. Sekcia kontroly, ako kontrolný orgán oznamuje podozrenie z trestnej činnosti orgánom činným v trestnom konaní. Vojenské spravodajstvo plní úlohy prevencie kriminality v rezorte obrany odovzďávaním relevantných informácií potrebných na elimináciu protiprávneho konania ministromi obrany Slovenskej republiky, ktorý ich poskytuje Národnej rade Slovenskej republiky, prezidentovi Slovenskej republiky a vláde Slovenskej republiky. Nevyhnutné informácie minister obrany poskytuje iným štátnym orgánom, ak je to potrebné na zamedzenie protiprávnej činnosti. Vojenské spravodajstvo v oblasti plnenia úloh prevencie kriminality poskytuje informácie o pripravovanej a páchanej trestnej činnosti príslušným policajno-bezpečnostným zložkám.

Významnou časťou prevencie kriminality je taktiež pátranie po hľadaných a nezvestných osobách uvedených v § 2 zákona o Vojenskej polícii. Tento druh prevencie je málo prezentovaný, avšak má mimoriadny význam. Pátranie po páchateloch trestnej činnosti vykonávajú v podmienkach rezortu obrany oddelenia policajného výkonu Vojenskej polície s cieľom následne izolovať a znížiť predpoklad páchania ďalšej trestnej činnosti. Príslušníci Vojenskej polície plnia predovšetkým úlohy odhalovania a dokumentovania trestnej činnosti, vyhľadávania latentných a nových foriem trestnej činnosti.

1. 1. 3 Sociálna prevencia kriminality

Sociálna prevencia kriminality je všeobecnou prevenciou všetkých sociálno-patologických javov a prejavov kriminality a iných protispoločenských činov. Aktivity ovplyvňujú proces socializácie a sociálnej integrácie a sú zamerané na zmenu nepriaznivých spoločenských a ekonomických podmienok, ktoré sú považované za kľúčové príčiny páchania trestnej činnosti. Aktivity sociálnej prevencie kriminality sú realizované vo vzťahu k verejnosti, vekovým, sociálnym a marginalizovaným skupinám, rodine, deťom a mladistvým, osobám v penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti.

1. 1. 4 Situačná prevencia kriminality

Situačná prevencia kriminality je špecificky orientovaná na riešenie kriminality, ochranu verejného poriadku, zdravia, života a majetku objektov prevencie. Preventívne aktivity vychádzajú z predpokladu, že určité druhy kriminality sa objavujú v určitej dobe, na určitých miestach a za určitých okolností a prostredníctvom opatrení režimovej, fyzickej a technickej ochrany sa snažia kriminogénne podmienky minimalizovať. Najefektívnejšie pôsobia pri obmedzovaní majetkovej trestnej

činnosti. K základným formám, ktoré situačná prevencia využíva patrí:

- klasická ochrana (mechanické zábranné prostriedky, bezpečnostné systémy dverí, mreže, bezpečnostné fólie, trezory a pod.),
- technická ochrana (elektronická zabezpečovacia signalizácia, kontrolné systémy, pulty centralizovanej ochrany a pod.),
- fyzická ochrana (vykonávaná príslušníkmi Vojenskej polície),
- režimová ochrana (administratívno-organizačné opatrenia, ktoré smerujú k zaisteniu bezporuchového fungovania celého zabezpečovacieho systému a pod.).⁵⁾

Prínosom situačnej prevencie je, že na jednej strane sťažuje potencionálnemu páchatelovi spáchať trestný čin alebo iný delikt, na druhej strane zvyšuje pravdepodobnosť odhalenia reálneho páchatela.

1. 1. 5 Viktimačná prevencia kriminality

Prevencia viktimizácie (z lat. victima – obeť) je druhom špecifickej prevencie kriminality, ktorá sleduje cieľ, aby sa človek nestal obeťou trestného činu. Vychádza z konceptu bezpečného správania, diferencovaného s ohľadom na rôzne kriminálne situácie a psychickú pripravenosť potencionálnych obetí kriminality. Ide o skupinové a individuálne zdravotné, psychologické a právne poradenstvo, tréning v obranných technikách a propagácii technických možností ochrany pred trestnou činnosťou.

Na prevenciu viktimizácie nadväzuje pomoc obetiam trestných činov. Jednou z priorit aktuálne platnej stratégie v podmienkach rezortu obrany je aj pomoc obetiam, a to v rámci možnosti podporovať mimovládne organizácie pri realizácii aktivít prevencie kriminality.

1. 2 Objekty a subjekty prevencie kriminality

Subjekty prevencie môžeme stručne charakterizovať ako nositeľov preventívnych aktivít, často sú to inštitúcie, ale aj jednotlivci.

Objekty prevencie potom charakterizujeme ako cieľové skupiny, ktoré môžu zahŕňať napríklad obeť trestnej činnosti ako objekt preventívneho pôsobenia, páchatelov určitého druhu trestnej činnosti alebo miesta, ktorým treba venovať pozornosť, no objektom môžu byť aj napríklad objekty trestnej činnosti (motorové vozidlá a pod.).

1. 2. 1 Objekty prevencie kriminality

Objekty, na ktoré sú jednotlivé preventívne aktivity a opatrenia zamerané, sú samotné osoby (profesionálni vojaci, zamestnanci rezortu obrany a osoby, ktoré sa nachádzajú v priestoroch ministerstva obrany, v priestoroch rozpočtovej organizácie, príspevkovej organizácie alebo štátneho podniku, ktorých zriaďovateľom alebo

5) ONDICOVÁ, M. - UHRIN, S.: Prevencia kriminality, s. 15.

POZNÁMKY

zakladateľom je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, vo vojenských objektoch, priestoroch a na miestach, kde prebiehajú vojenské operácie alebo vojenské akcie), vojenský materiál, ostatný materiál v správe a užívaní rezortu obrany, majetok profesionálnych vojakov a zamestnancov, ktorý sa nachádza v objektoch a priestoroch rezortu obrany a kriminogénne faktory. Za kriminogénne faktory sú považované situácie, príčiny a podmienky páchania kriminality, ktoré je žiadúce zmeniť tak, aby boli čo možno najmenej rizikové, t. j. kriminogénne.

1. 2. 2 Subjekty prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti

V pôsobnosti rezortu obrany sú subjektmi prevencie kriminality organizačné zložky v rámci kompetencií stanovených pre organizačnú zložku v Organizačnom poriadku ministerstva obrany, ozbrojené sily, generálny štáb, operačné veliteľstvá, úrady, útvary a zariadenia, rozpočtové alebo príspevkové organizácie alebo štátny podnik, ktorého zriaďovateľom je ministerstvo obrany. Tieto subjekty realizujú preventívne aktivity a opatrenia, ktoré uskutočňujú samostatne alebo v partnerstve na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Úlohou subjektov prevencie kriminality je iniciovať, realizovať a monitorovať v rámci svojej pôsobnosti tvorbu opatrení na odstraňovanie príčin a podmienok, ktoré vyvolávajú alebo umožňujú páchať kriminalitu a inú protispoločenskú činnosť, s cieľom ich predchádzania, potláčania a zamedzovania.

2 TRESTNÁ ČINNOSŤ PÁCHANÁ V REZORTE OBRANY**2. 1 Pojem trestný čin a priestupok****2. 1. 1 Trestný čin**

Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), ak tento zákon neustanovuje inak. ⁶⁾ Trestným činom vzniká vzťah medzi štátom a páchaťelom trestného činu. Na naplnenie znakov trestného činu musia byť splnené dve obligatórne podmienky súčasne:

- protiprávny čin (prejav vôle, ktorým subjekt porušuje príkazy alebo zákazy ustanoveného platným právom);
- znaky, ktoré sú uvedené v Trestnom zákone (znaky skutkovej podstaty trestného činu).

Druhy trestných činov:

- Prečin ⁷⁾ – trestný čin spáchaný z nedbanlivosti alebo úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov;

6) Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 8.

7) Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 10.

- Zločin⁸⁾ – úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. Osobitnou kategóriou zločinov je obzvlášť závažný zločin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov. Ide o najzávažnejšie a najprísnejšie formy trestných činov.

Prečinom sú všetky trestné činy, ktoré sú z hľadiska subjektívnej stránky spáchané z nedbanlivosti a navyše aj tie úmyselne spáchané trestné činy, pri ktorých zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov. Ak hovoríme o trestnom čine spáchanom úmyselne, za ktorý zákon stanovuje trest odňatia slobody vo výmere dva až päť rokov, ide o prečin. Ak by to však bolo dva až šesť rokov a šlo by o úmyselný trestný čin, hovoríme už o zločine. Za trestný čin nepovažujeme len dokonaný trestný čin, ale napríklad krádež vlámaním do objektu rezortu obrany, kedy páčidlo zostalo na mieste činu a páchatelovi sa nepodarilo prekonať prekážku – mreže na oknách budovy. Uvedené konanie páchatela kvalifikujeme ako trestný čin krádeže vlámaním podľa § 212 ods. 2 písm. a) Trestného zákona v štádiu pokusu trestného činu podľa § 14 Trestného zákona (konanie, ktoré bezprostredne smeruje k dokonaniu trestného činu). Pokus trestného činu je jedným z vývinových štádií trestného činu, vrátane prípravy na zločin (spolčenie, zhluknutie, návod a pod.) a dokonaný trestný čin (nastal trestnoprávny relevantný následok).

2. 1. 2 Priestupok

Priestupok je zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok vyslovene označené v zákone, ak nejde o iný správny delikt alebo trestný čin.⁹⁾

Hranica medzi trestným činom a priestupkom je v niektorých prípadoch veľmi tenká. Nedostatkom právneho vedomia sa môžeme dopustiť trestného činu a následne znášať aj tomu zodpovedajúce následky. Platí totiž zásada „neznalosť zákona neospravedlňuje“, a tak sa z „obyčajnej facky“ môže niekedy stať trestný čin. Taktiež hranica medzi priestupkom proti majetku a krádežou je vo výške škody, kedy suma prevyšujúca 266,- eur kvalifikuje konanie páchatela už ako trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona.

Prvým rozdielom, ktorý nám právny poriadok predkladá je požiadavka zavinenia. Zavinenie, ako subjektívna stránka protiprávneho konania, môže byť pri priestupkoch a rovnako aj pri trestných činoch úmyselné alebo nedbanlivostné. Úmysel poznáme priamy a nepriamy a nedbanlivosť vedomú a nevedomú. Spomínaný rozdiel spočíva v tom, že na zodpovednosť za priestupok stačí zavinenie z nedbanlivosti, ak zákon výslovne neustanoví, že je potrebné úmyselné zavinenie.¹⁰⁾ To znamená, že ak v konkrétnej skutkovej podstate priestupku nie je uvedený typ

8) Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 11.

9) Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, § 2 ods. 1.

10) Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, § 3.

POZNÁMKY

zavinenia, postačuje nedbanlivosť a každé takéto konanie bude naplňať skutkovú podstatu konkrétneho priestupku. Ak ale niektorá skutková podstata bude hovoriť o úmyselnom zavinení, na to aby sme o takomto priestupku mohli hovoriť nebude postačovať, ak bude spáchaný z nedbanlivosti, naopak vyžadovať sa bude úmysel.

V prípade trestných činov sa v § 17 Trestného zákona uvádza, že: „*Pre trestnosť činu spáchaného fyzickou osobou treba úmyselné zavinenie, ak tento zákon výslovne neustanovuje, že stačí zavinenie z nedbanlivosti.*“ Zákon teda musí **výslovne stanoviť**, že čin je trestný ak je spáchaný hoc aj z nedbanlivosti, ináč bude trestným len pri zavinení úmyselnom. Ďalším rozdielom medzi priestupkom a trestným činom je v príslušnosti. Zatiaľ čo priestupky prejednávajú správne orgány v zmysle všeobecných predpisov o správnom konaní, na rozhodovanie o trestných činoch sú príslušné súdy, sústavy súdov Slovenskej republiky a postupujú v zmysle ustanovení Trestného poriadku. Najdôležitejšou odlišnosťou medzi prečinom a priestupkom sú pre bežného občana sankcie. Trestný zákon hovorí o trestoch (trest odňatia slobody, trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, peňažný trest, trest prepadnutia majetku, trest prepadnutia veci, trest zákazu činnosti, trest straty čestných titulov a vyznamenaní, trest straty vojenskej a inej hodnosti a pod.) a ochranných opatreniach (ochranné liečenie, ochranná výchova, ochranný dohľad, detencia, zhabanie veci a pod.). Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o priestupkoch“) hovorí o sankciách (pokarhanie, pokuta, zákaz činnosti a prepadnutie veci) a ochranných opatreniach (obmedzujúce opatrenia a zhabanie veci). Z uvedeného je zrejmé, že výpočet, ale aj zásah sankcií do práv a záujmov jednotlivcov je v prípade priestupkov oveľa miernejší ako v prípade trestných činov.

Hranicou medzi priestupkom a prečinom je tzv. *materiálny korektív*. Materiálny korektív je špecifikom trestného práva, ktoré má zabezpečiť dodržiavanie zásady „Ultima Ratio“ – trestné právo a jeho sankcie majú byť až posledným možným spôsobom šetrenia a trestania, ak vzhľadom na okolnosti iné mechanizmy nemôžu byť použité. Zákonným vyjadrením je § 10 ods. 2 Trestného zákona, ktorý ustanovuje: „*Nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatela je jeho závažnosť nepatrná.*“ Uplatnenie materiálneho korektívu však neznamená, že protiprávnosť skutku zanikla, ale že môže ísť o priestupok, či iný správny delikt. Práve posudzovanie spôsobu vykonania činu, jeho následkov, okolností, či miery zavinenia, by sa malo stať súčasťou každého skutku a prispieť tak k racionalizácii trestania a zabrániť neprimeraným trestnoprávnym sankciám v prípade skutkov s nepatrnou závažnosťou.

Tabuľka 1: Vzťah trestného činu a priestupku ¹¹⁾
POZNÁMKY

Kritérium	Trestný čin	Priestupok
Zákonné vyjadrenie	Protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v trestnom zákone, ak zákon neustanovuje inak.	Zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v zákone, ak nejde o iný správny delikt alebo trestný čin.
Vek	Zodpovedný od 14. roku veku (okrem sexuálneho zneužívania, tam je zodpovednosť od 15 rokov).	Zodpovedný od 15. roku veku.
Zavinenie	Na trestnosť činu sa vyžaduje úmyselné zavinenie, ak tento zákon výslovne neustanovuje, že stačí zavinenie z nedbanlivosti.	Postačuje zavinenie z nedbanlivosti, ak zákon výslovne neustanoví, že je potrebné úmyselné zavinenie.
Príčetnosť	Kto pre duševnú poruchu v čase spáchania činu inak trestného nemohol rozpoznať jeho protiprávnosť alebo ovládať svoje konanie, NIE JE za tento čin trestne zodpovedný, ak tento zákon neustanovuje inak. (§ 23 Trestného zákona).	Za priestupok NIE JE zodpovedný ten, kto pre duševnú poruchu v čase jeho spáchania nemohol rozpoznať, že ide o porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného zákonom, alebo nemohol ovládať svoje konanie. (§ 5 zákona o priestupkoch).
Vývojové štádia	Trestná je aj príprava (pri zločine) a pokus trestného činu.	Prípravu na priestupok alebo pokus , v inom prípade ako pri priestupku proti majetku v zmysle § 50 ods. 1 zákona o priestupkoch, <u>nemožno</u> sankcionovať.
Zánik možnosti postihu	- Zmenou zákona, - účinnou ľútosťou (napr. pri trestnom čine zanedbania povinnej výživy § 207 Trestného zákona) - premlčaním trestného stíhania, - smrťou.	Po uplynutí 2 rokov od spáchania , ak sa na priestupok vzťahuje amnestia, smrťou.
Rozhodovanie	Súd	Správny orgán (veliteľ)

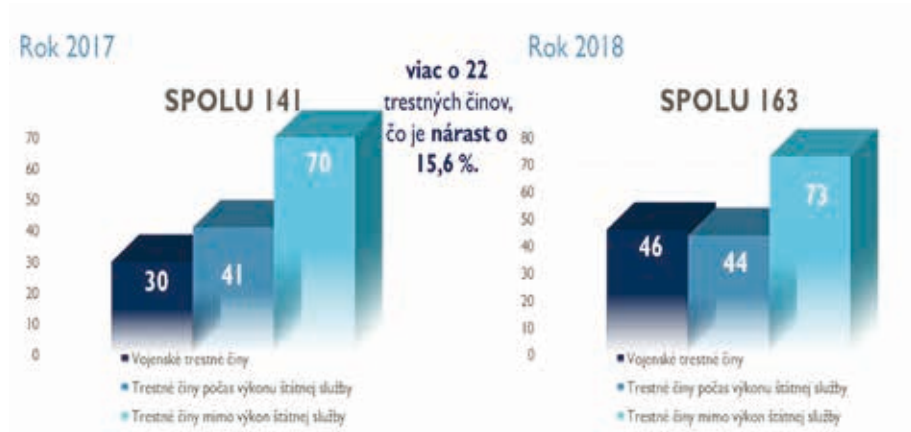
3 VÝVOJ TRESTNEJ ČINNOSTI V REZORTE OBRANY

Bezpečnostná situácia v rezorte obrany je z hľadiska štruktúry kriminality porovnateľná so situáciou v rámci celej Slovenskej republiky vzhľadom na to, že rezort obrany nie je imúnny voči sociálnym a ekonomickým zmenám v spoločnosti. Nakoľko trestnú a protispoločenskú činnosť nie je možné v spoločnosti eliminovať, hlavným cieľom prevencie kriminality v podmienkach rezortu obrany je kvantitatívne znižovanie respektíve jej udržanie v čo najnižšom rozsahu.

11) IVOR J. - ZÁHORA J.: Repetetórium trestného práva, s. 24.

POZNÁMKY

Porovnaním nápadu trestnej činnosti v rokoch 2017 a 2018 je možné konštatovať, že bezpečnostná situácia je v prepočte na aktuálny počet profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany stabilizovaná. Napriek tomu, že v roku 2018 bol nápad trestnej činnosti vyšší o 22 trestných činov, skráteným vyšetrovaním bolo zistené, že vo väčšine prípadov nešlo o trestný čin ale priestupok (graf 1).

Graf 1: Celkový počet trestných činov v rezorte obrany v roku 2017 a 2018

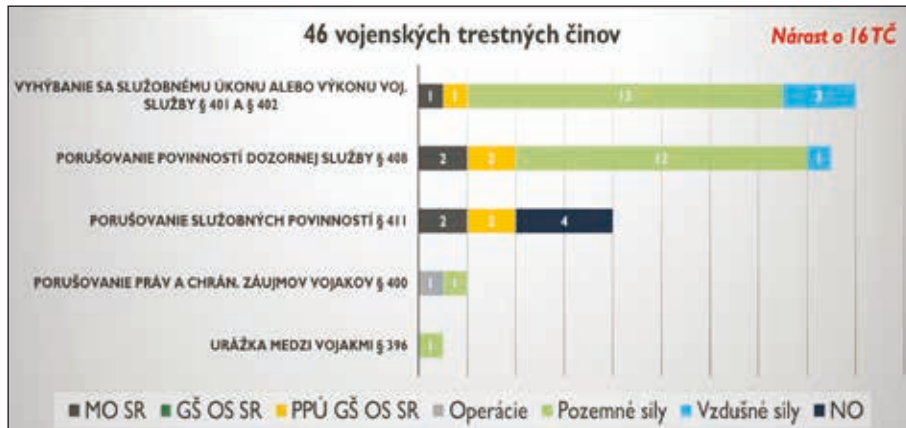
Významným znakom kriminality je štruktúra. V rámci rezortu obrany je možné uviesť, že trestné činy páchané profesionálnymi vojakmi a zamestnancami rezortu obrany sú najmä násilnej povahy, čiže prevládajú nevojenské trestné činy nad vojenskými trestnými činmi.

V roku 2018 Vojenská polícia zaevidovala celkovo 163 trestných činov.¹²⁾ Z celkového počtu bolo doposiaľ preukázaných 18 trestných činov, 54 podozrení z trestného činu bolo odovzdaných veliteľským orgánom na priestupok a disciplinárne konanie a 30 podozrení z trestného činu bolo doposiaľ neukončených. Z celkového počtu bolo zaevidovaných 46 vojenských trestných činov, 44 ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby a 73 trestných činov spáchaných mimo výkonu štátnej služby (graf 1).

3. 1 Štruktúra vojenských trestných činov

S cieľom predchádzať trestnej činnosti je nevyhnutné, aby sme si uviedli konkrétne vojenské trestné činy, ktoré Vojenská polícia vyšetrovala v roku 2018. Z celkového počtu 46 zaevidovaných vojenských trestných činov sa najviac vyskytoval, v počte 18, prečin vyhybania sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby (§ 401 a § 402 Trestného zákona). V počte 17 bol zaevidovaný prečin porušovania povinností dozornej služby (§ 408 Trestného zákona), osem prečinov porušovania služobných povinností (§ 411 Trestného zákona), dva prečiny porušovania práv a chránených záujmov vojakov (§ 400 Trestného zákona) a jeden prečin urážky medzi vojakmi (§ 396 Trestného zákona) (graf 2).

12) Pod pojmom „trestné činy“ sa ďalej rozumejú všetky podozrenia zo spáchania trestných činov, vrátane preukázaných trestných činov.

Graf 2: Štruktúra vojenských trestných činov

V rámci štruktúry trestných činov spáchaných v jednotlivých posádkach bolo zaevidovaných najviac vojenských trestných činov u príslušníkov pozemných síl¹³⁾ v počte 27 trestných činov, za ktorými nasledovali príslušníci útvarov a zariadení priamo podriadených Generálnemu štábu OS SR, ako aj príslušníci rezortu obrany s počtom päť trestných činov a štyri trestné činy boli zaevidované u príslušníkov vzdušných síl. V zahraničných operáciách bol zaevidovaný jeden trestný čin. Neznámou osobou boli v hodnotenom období spáchané štyri trestné činy (graf 3).

Graf 3: Vojenské trestné činy podľa posádok

Z vyššie uvedených grafov vyplýva, že príslušníci rezortu obrany sa v roku 2018 dopustili najviac trestných činov proti povinnosti konať vojenskú službu. Trestný čin vyhýbanie sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby v zmysle § 401 Trestného zákona poskytuje trestnoprávnu ochranu na riadnom plnení služobného úkonu, služobných úloh a vojenskej služby. K naplneniu skutkovej podstaty uvedeného trestného činu postačuje, aby sa páchatel vyhol plneniu aspoň sčasti. Prostriedkom realizácie úmyslu páchatela vyhnúť sa plneniu služobného úkonu je použitie úskoku, napríklad poškodiť sa na zdraví, falšovať listinu či predstierať choroby. Páchatel úmyselne zveľičuje svoje zdravotné problémy, aby sa tak vyhol splneniu služobného úkonu. Vojenská polícia zaevidovala v roku 2018 podozrenie z uvedeného trestného činu, kedy sa príslušníci rezortu obrany vo viacerých prípa-

13) Pod pojmom „príslušník“ sa ďalej rozumejú všetci zamestnanci rezortu ministerstva obrany.

POZNÁMKY

doch dopustili rovnakého spôsobu konania a teda predložili potvrdenie o návšteve lekára, u ktorého neabsolvovali vyšetrenie, čím neoprávnene čerpali služobné voľno v zmysle zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

3. 2 Štruktúra ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby

Trestná činnosť páchaná príslušníkmi rezortu obrany počas výkonu štátnej služby je ovplyvňovaná najmä tým, do akej miery majú príslušníci Vojenskej polície zmapované teritórium vo svojej miestnej pôsobnosti, možnosti spolupráce, prienik do záujmového prostredia, aktuálnosť kriminalistickej taktiky a nových foriem páchania trestnej činnosti. V hodnotenom období zaevidovala Vojenská polícia v rezorte obrany spolu 44 ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby, pričom najviac prevažoval prečin subvenčného podvodu (§ 225 Trestného zákona) v počte 13, prečiny krádeže (§ 212 Trestného zákona) a ohovárania (§ 373 Trestného zákona) v počte päť. Ďalej boli zaevidované tri prečiny ublíženia na zdraví (§ 155 – § 158 Trestného zákona) a marenia úlohy verejným činiteľom (§ 327 Trestného zákona). Po dva boli zaevidované prečiny nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami (§ 294 – § 295 Trestného zákona), porušovania ochrany stromov a krov (§ 306 Trestného zákona), neoznámenia trestného činu (§ 340 Trestného zákona), zneužívania právomoci verejného činiteľa (§ 326 Trestného zákona) a ďalšie trestné činy zobrazené v grafe 4. Nápad trestnej činnosti bol v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017 vyšší o 7,3 % (o 3 trestné činy viac).

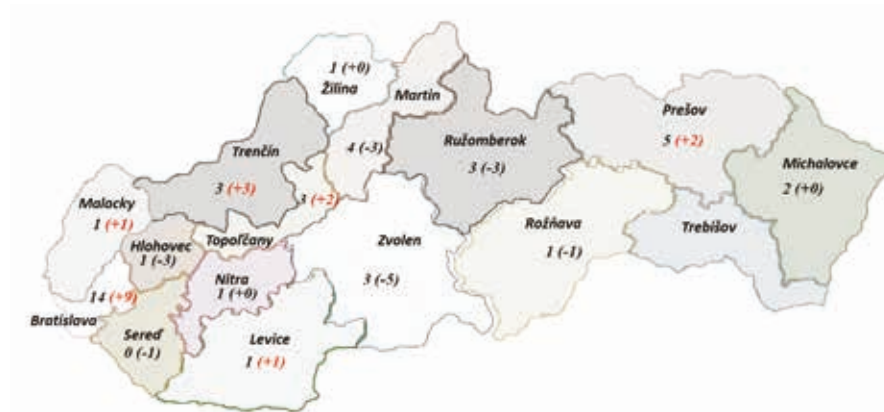

Graf 4: Štruktúra ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby

Najviac ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby zaevidovala Vojenská polícia u príslušníkov ministerstva obrany v počte 14 trestných činov, následne u príslušníkov útvarov a zariadení priamo podriadených Generálnemu štábu OS SR v počte osem trestných činov. Podľa grafu 4 sa príslušníci pozemných síl dopustili spolu šiestich trestných činov a najmenej jeden trestný čin bol zaevidovaný u príslušníkov vzdušných síl. Príslušníkom zahraničných operácií bol spáchaný jeden trestný čin a doposiaľ v 14 prípadoch nebol stotožnený páchatel' (graf 4).

Rozdelenie nápadu trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby podľa posádok je znázornené v grafe 5. Najviac trestných činov bolo v hodnotenom období zaevidovaných v posádke Bratislava (14 trestných činov). Nižší počet trestných činov bol zaevidovaný v posádke Prešov (5 trestných činov) a v posádke Martin (4 trestné činy). Ďalej v posádkach Ružomberok, Trenčín, Topoľčany a Zvolen zaznamenali po tri trestné činy a v posádke Michalovce dva trestné činy. Najmenej jeden trestný čin bol spáchaný v posádkach Nitra, Žilina, Hlohovec, Levice, Malacky a Rožňava, ako aj mimo územia Slovenskej republiky (Cyprus) (graf 5).

POZNÁMKY

Graf 5: Štruktúra ostatných trestných činov spáchaných počas výkonu štátnej služby

Najčastejšie páchaný trestný čin subvenčný podvod podľa § 225 ods. 1 Trestného zákona zabezpečuje ochranu verejným rozpočtovým zdrojom, sankcionuje vylákание analyzovaných finančných prostriedkov, ktorých poskytnutie alebo použitie je podľa všeobecného právneho predpisu viazané na podmienky, ktoré páchatel nespĺňa. Páchatel koná tak, že uvádza iného do omylu v otázke ich splnenia. Napríklad uvedie v žiadosti nepravdivé údaje alebo zamlčí podstatné údaje. Trestným činom subvenčného podvodu nemusí byť inému priamo spôsobená škoda. Pod pojmom subvencia rozumieme prostriedky finančnej podpory poskytované z verejných zdrojov spravidla na vopred určený účel.

Jedným zo zaevidovaných trestných činov subvenčného podvodu bol prípad, keď poverený príslušník Vojenskej polície vlastnou činnosťou zistil, že príslušník posádky Prešov mal v období 11 mesiacov poberať náhradu na návštevu rodiny, konkrétne na svoju manželku, pričom deklaroval zdieľanie spoločnej domácnosti s navštevovanou rodinou na inej adrese ako tej, ktorú v uvedenom období zdieľal s manželkou v mieste výkonu štátnej služby.

Trestný čin subvenčného podvodu má tri formy:

- vylákание od iného dotácie, subvencie, príspevku alebo iného plnenia hoci nespĺňa podmienky na ich pridelenie, a to tým, že ich uvedie do omylu v otázke ich splnenia (§ 225 ods. 1 Trestného zákona),
- použitie neoprávnene získanej dotácie, subvencie, príspevku alebo iného plnenia vo väčšom rozsahu na iný ako určený účel (§ 225 ods. 2 Trestného zákona),

POZNÁMKY

- c) páchatel' ako zamestnanec, zástupca alebo iná osoba oprávnená konať za toho, kto dotáciu, subvenciu, príspevok alebo iné plnenie poskytuje, umožní ich získanie napriek tomu, že žiadateľ nespĺňa podmienky určené na jeho poskytnutie (§ 225 ods. 3 Trestného zákona).

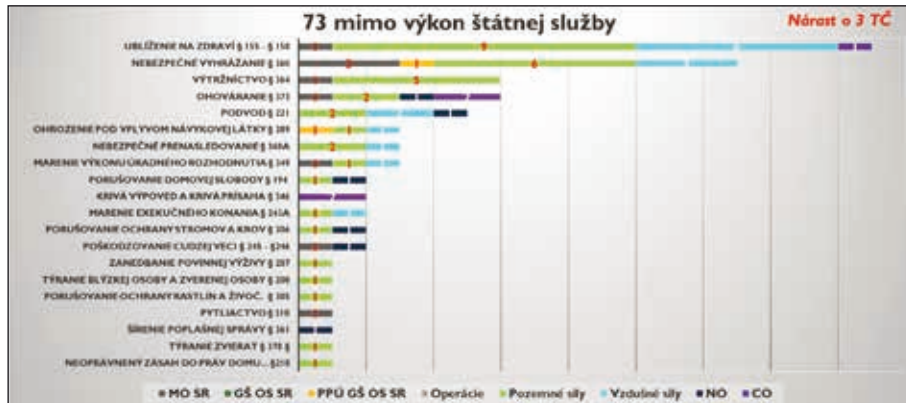
3. 3 Štruktúra ostatných trestných činov spáchaných mimo výkonu štátnej služby

V roku 2018 Vojenská polícia zaevidovala spolu 73 trestných činov spáchaných **mimo výkonu štátnej služby**.

Z násilnej trestnej činnosti prevládal v počte 17 prečin ublíženia na zdraví (§ 155 – § 158 Trestného zákona). Druhým najčastejšie sa vyskytujúcim trestným činom bol prečin nebezpečného vyhrážania (§ 360 Trestného zákona) v počte 13. Nasledovalo šesť prečinov výtržníctva (§ 364 Trestného zákona) a ohovárania (§ 373 Trestného zákona) a päť prečinov podvodu (§ 221 Trestného zákona). V porovnaní s rokom 2017 bolo zaevidovaných menej prečinov ohrozenia pod vplyvom návykovej látky (§ 289 Trestného zákona) a nebezpečného prenasledovania (§ 360a Trestného zákona), celkovo troch. Ďalej v počte dvoch prečinov boli evidované napríklad prečin porušovanie domovej slobody (§ 194 Trestného zákona), krivej výpovede a krivej prísahy (§ 346 Trestného zákona), marenia výkonu úradného rozhodnutia (§ 349 Trestného zákona), poškodzovania cudzej veci (§ 245 – § 246 Trestného zákona) a pod. Najmenej zaevidovaných v počte jeden bol napríklad prečin zanedbania povinnej výživy (§ 207 Trestného zákona), týrania blízkej osoby a zverenej osoby (§ 208 Trestného zákona), porušovania ochrany rastlín a živočíchov (§ 305 Trestného zákona), pytliactva (§ 310 Trestného zákona), týrania zvierat (§ 378 Trestného zákona) a iné (graf 6).

Najviac ostatných trestných činov spáchaných mimo výkonu štátnej služby zaevidovala Vojenská polícia u príslušníkov pozemných síl v počte 36 trestných činov. Nasledovali príslušníci vzdušných síl v počte 15 trestných činov a príslušníci ministerstva obrany s počtom deväť trestných činov. U príslušníkov útvarov a zariadení priamo podriadených Generálnemu štábu OS SR boli zaevidované dva trestné činy. Neznáma osoba spáchala šesť trestných činov a v piatich prípadoch išlo o civilné osoby. Príslušníci v zahraničných operáciách jednotiek NATO nespáchali ani jeden trestný čin mimo výkonu vojenskej služby (graf 6).

V porovnaní s rokom 2017 (70 trestných činov) bol v roku 2018 nárast o 4,3 % (viac o 3 trestné činy). Najviac trestných činov spáchaných mimo výkonu štátnej služby Vojenská polícia zaevidovala v posádke Michalovce, v počte 14 trestných činov. Nasledovala posádka Prešov s počtom 13 trestných činov, posádka Zvolen s počtom 11 trestných činov, posádky Rožňava a Topolčany s počtom päť trestných činov. V posádkach Bratislava, Levice, Malacky a Trenčín boli zaevidované po štyri trestné činy. Najmenej trestných činov, v počte tri boli, bolo zaevidovaných v posádkach Martin, Nitra a Ružomberok.

Graf 6: Štruktúra ostatných trestných činov spáchaných mimo výkonu štátnej služby

V rámci preventívnej činnosti sa Vojenská polícia zameriava na zvyšovanie právneho vedomia príslušníkov rezortu obrany v aktuálnej a často medializovanej oblasti násilných trestných činov. Popri živote patrí zdravie medzi najvýznamnejšie chránené záujmy. Najčastejšie sa vyskytujúci trestný čin proti životu a zdraviu je trestný čin ublíženia na zdraví (§ 155 až 158 Trestného zákona), ktorý v sebe zahŕňa štyri formy ublíženia na zdraví:

- spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví úmyselne (§ 155 Trestného zákona),
- spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví z nedbanlivosti (§ 157 Trestného zákona),
- spôsobenie ublíženia na zdraví úmyselne (§ 156 Trestného zákona),
- spôsobenie ublíženia na zdraví z nedbanlivosti (§ 158 Trestného zákona).

Ublížením na zdraví sa rozumie také poškodenie zdravia iného, ktoré si objektívne vyžiadalo lekárske vyšetrenie, ošetrovanie alebo liečenie, počas ktorého bol sťažený obvyklý spôsob života poškodeného na dlhší čas. V praxi sa často stretávame s prípadmi, keď je priestupok proti občianskemu spolunažívaniu § 49 zákona o priestupkoch odovzdaný do vyšetrovania ako trestný čin zblíženia na zdraví § 156 Trestného zákona z dôvodu dĺžky doby liečenia t. j. nad sedem dní, kde rozhodujúca je povaha ujmy na zdraví, najmä akými príznakmi a ťažkosťami sa prejavuje, v akej intenzite, po aký dlhý čas a do akej miery je narušený obvyklý spôsob života poškodeného.

Pod pojmom ťažká ujma na zdraví sa rozumie len vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie, ktorým je zmrzačenie, strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti, ochromenie údu, strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva, poškodenie dôležitého orgánu, zožyzdenie, vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu, mučivé útrapy, alebo porucha zdravia trvajúca dlhší čas. Jedným z konkrétnych prípadov, ktoré Vojenská polícia v roku 2018 vyšetrovala bol prípad príslušníka z posádky v Ružomberku, ktorý v marci 2018 pred kaviarňou SANA na ul. Krásnohorskej č. 65 v Rožňave presne nezisteným spôsobom fyzicky napadol dve civilné osoby, ktorým spôsobil zranenia s dobou liečenia nad sedem dní a následne sa aj ďalším poškodeným osobám nachádzajúcich sa na mieste vyhrážal zabitím, pričom v ruke držal plynovú pištoľ, z ktorej najmenej päťkrát vystrelil,

POZNÁMKY

čím u poškodených vzbudil dôvodnú obavu, že svoje vyhrážky naplní. Príslušník Vojenskej polície vec z dôvodu vecnej príslušnosti odstúpil do vyšetrovania Okresnému riaditeľstvu Policajného zboru, nakoľko Vojenská polícia vykonáva skrátené vyšetrovanie trestných činov, pri ktorých horná trestná sadzba neprevyšuje tri roky. V rámci dokazovania preukázal poverený príslušník Vojenskej polície páchatelovi skutočnosti nasvedčujúce spáchaniu trestného činu ublíženia na zdraví (§ 156 ods. 1 Trestného zákona) v súbehu s nebezpečným vyhrázaním (§ 360 Trestného zákona) a výtržníctvom (§ 364 Trestného zákona). Do pozornosti by som uviedla posledné ustanovenie, keď sa napríklad dostanete do sporu a slovne alebo fyzicky, verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom hrubej neslušnosti alebo výtržnosti najmä tým, že niekoho napadnete. Za hrubú neslušnosť považujeme konanie, ktorým sa porušujú zásady občianskej morálky (hanobenie kultúrnej alebo historickej pamiatky). Výtržnosť je narušenie verejného pokoja a poriadku, pričom miesto prístupné verejnosti je každé miesto, kde má prístup širší okruh ľudí. Pod pojmom „verejne“ rozumieme konanie pred dvoma súčasne prítomnými osobami.

3. 4 Páchatelia trestných činov v rezorte obrany

V rezorte obrany majú kvantitatívne najväčší podiel na páchaní kriminality a inej protispoločenskej činnosti profesionálni vojaci z hodnostného zboru mužstvo a z hodnostného zboru poddôstojníci. Skladba páchatelov trestnej činnosti sa v súčasnosti výraznejšie nemení. Táto kategória je zastúpená najmä profesionálnymi vojakmi vo fyzickom veku do 35 rokov. Vek a hodnosť sa líši od druhu páchania trestných činov, napríklad pri drogovej trestnej činnosti je priemerný vek páchatelov do 32 rokov. Vzhľadom na vyššie uvedené a s dôrazom na plnenie kvalitatívnych a kvantitatívnych priorít prevencie kriminality v podmienkach rezortu obrany bola Vojenská polícia v roku 2019 implementovaná do učebných osnov Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania OS SR.

Obrázok 1: Najčastejší páchatelia v rezorte obrany

4 PROGNOZA VÝVOJA KRIMINALITY DO ĎALŠIEHO OBDOBIA

Z analýzy trestnej činnosti páchanej v rezorte obrany jednoznačne vyplýva nezastupiteľná úloha prevencie kriminality pri predchádzaní, odhaľovaní a zamedzovaní trestnej činnosti. Dosažené výsledky v rezorte obrany pri plnení úloh vyplývajú-

cich z aktuálne platnej stratégie, ale i stav a vývoj bezpečnostnej situácie potvrdzuje, že vytýčené priority, smery a opatrenia v prevencii kriminality boli zvolené správne. V ďalšom období sa predpokladá, že najpočetnejšou kategóriou osôb páchajúcich trestné činy v rezorte obrany budú profesionálni vojaci vo veku do 35 rokov. V štruktúre vojenských trestných činov možno predpokladať, že bude prevládať trestný čin vyhýbanie sa služobnému úkonu a výkonu vojenskej služby a porušovanie služobných povinností. Z nevojenských trestných činov sa predpokladá prevládanie majetkovej trestnej činnosti, najmä trestné činy krádeže, podvodu a sprenevery. Na základe štatistických ukazovateľov bude kritickou oblasťou pravdepodobne násilná kriminalita, najmä ublíženie na zdraví, výtržníctvo, nebezpečné vyhrážanie a násilie proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi. Drogová kriminalita bude i naďalej problémom vo svojej skrytej forme, najmä v súvislosti s presunom, distribúciou a prechovávaním omamných a psychotropných látok aj vo vojenských objektoch.

Medzi faktory negatívne ovplyvňujúce vývoj, štruktúru a dynamiku kriminality v podmienkach rezortu obrany budú v nasledujúcom období patriť najmä používanie násilia pri riešení osobných sporov a pretrvávajúci záujem o zbrane, muníciu a výbušniny. V zmysle zákona o Vojenskej polícii Vojenská polícia aktuálne zameriava svoju činnosť najmä na:

- a) neoprávnené odčerpávanie finančných prostriedkov z rozpočtu rezortu obrany,
- b) odhaľovanie prečinov subvenčných podvodov a ochranu majetku v správe rezortu obrany,
- c) odhaľovanie trestných činov proti životnému prostrediu, taktiež trestné činy páchané v súvislosti s bezpilotným lietadlom tzv. dronom (napr. trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu uvedené v VI. hlave Trestného zákona),
- d) budovanie dôveryhodnosti Vojenskej polície u profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany.

Hlavným cieľom do nasledujúceho obdobia je pôsobenie najmä na príčiny a podmienky kriminality a v konečnom dôsledku vytváranie rôznych foriem a metód ako im predísť, obmedziť, respektíve ich eliminovať. Taktiež prehľbiť súčinnosť orgánov prevencie kriminality rezortu obrany s orgánmi prevencie kriminality rezortných a mimorezortných zložiek.

5 ZÁVER

Naďalej pretrváva predpoklad zvyšovania páchania trestných činov, a preto je dôležité uplatňovanie preventívnych opatrení v praxi. V rámci prevencie kriminality je dôležité zamerať sa na jej účinok, ktorý je celoplošný a pôsobí na každého človeka.

Potreba prevencie kriminality sa vo všeobecnosti argumentuje tým, že akékoľvek negatívne javu je lepšie predchádzať, ako riešiť dôsledky. Najmä z ekonomického hľadiska sa poukazuje na škody spôsobované kriminalitou, prípadne sa porovnávajú náklady na represiu a prevenciu, ale aj na aspekty politické a morálne. Napriek tomu nie je možné prevenciu vyzdvihnúť tak, aby potláčala význam repre-

POZNÁMKY

sie, nakoľko Vojenská polícia uplatňovaním svojich preventívnych a represívnych právomoci upravuje, reguluje a kontroluje správanie príslušníkov OS SR v zmysle zákonov, právnych predpisov, rozkazov a nariadení, ktoré obsahujú aj sankcie za ich porušovanie alebo nedodržiavanie. Tieto sankcie v sebe zahŕňajú aj preventívne aspekty na odradenie potenciálneho páchatela od vykonania protispoločenského skutku a na to, aby sa potenciálnym páchatelom ukázala správna cesta, resp. sa im sťažilo páchanie trestnej činnosti. Ak sú napriek tomu preventívne opatrenia neúčinné a dôjde k spáchaniu trestnej činnosti, nastupuje represia. Vzájomná prepojenosť, prelínanie a dopĺňanie prevencie kriminality a represie vyúsťuje do kontroly kriminality ako celospoločenského záujmu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Čo je prevencia kriminality [online]. Ministerstvo vnútra SR [cit. 2019-0503]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?co-je-prevencia-kriminality>>.

DANIŠKA, G. - STRÉMY, T. - VRÁBLOVÁ, M. a kol.: *Kriminológia*. 3 akt. a dopl. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. 408 s. ISBN 978-80-7380-620-0.

Informačný systém policajného výkonu Vojenskej polície.

IVOR J. a kol.: *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzné disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. 1 vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2013. 912 s. ISBN 978-80-7380-440-4.

IVOR, J. - ZÁHORA, J.: *Repetetórium trestného práva*. 3. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. 220 s. ISBN 978-80-8168-796-9.

IVOR, J. - ZÁHORA, J. - POLÁK, P.: *Trestné právo hmotné II*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. 648 s. ISBN 978-80-8168-585-9.

ONDICOVÁ, M. - UHRIN, S.: *Prevencia kriminality*. 1 vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. 146 s. ISBN 978-80-7380-405-3.

TOMÁŠEK, J.: *Úvod do kriminológie : Jak studovat zločin*. 1 vyd. Praha : Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.

VIKTORYOVÁ, J. - STRAUS, J. - BANGO, D. - PALAREC, J. - BLATNICKÝ, J. - KOČAN, Š. - VAJZER, L.: *Vyšetrovanie*. 3 vyd. Bratislava : Akadémia policajného zboru, 2015. 687 s. ISBN 978-80-8054-643-4.

Vyhodnotenie trestnej činnosti v rezorte ministerstva obrany za rok 2018, č.p.: VPTN-13-52/2019.

Zákon č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

*Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zme-
ne a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

*Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších pred-
pisov.*

TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE

POZNÁMKY

1. Uvedte rozdiel medzi trestným činom a priestupkom.
2. Je podľa Vášho názoru efektívnejšia represia alebo prevencia?
3. Aké preventívne aktivity by ste navrhli? (zdôvodnite ich výber)
4. Uvedte jeden vojenský trestný čin a rozoberte si ho v praxi.
5. Uvedte jeden nevojenský trestný čin a rozoberte si ho v praxi.